

ВПЕЧАТОЦИ ОД ПОСЕТАТА НА ЛЕРИН



ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО КНИГАТА „СВЕТОТ НА ДЛАНКА“ НА СЛАВЕ КАТИН

Патувањата за Егејска Македонија, во исто време претставуваат и предизвик и возбуда и задоволство и разочарување за посетителите на оваа несреќна и напатена македонска земја. Формирањето на партијата на Македонците „Виножито“ е голем чекор напред и постоење на едно јадро, чии членови лавовски се борат, а партијата исклучително многу значи за зачувувањето на идентитетот и борбата за човекова правда и вистина

Беше недела наутро, Господов ден кога го напуштивме нашиот дом во Љубојно, во Долна Преспа. Сонцето се намирало од кај Баба Планина, а Преспанското Езеро како да беше во летен сон, водата мируваше и само одвреме - навреме некоја од езерските птици предизвикуваше бранови. Ние брзавме кон север и се движевме по патот за Битола. Тој истиот пат, од спротивната насока, кон југ е асфалтиран до Маркова Нога, каде неправедно завршува еден свет, а почнува друг на иста земја македонска. Таму од кај селата Раби и Герман, за жал, е затворениот, или „планиран“ граничен премин меѓу Република Македонија и Грција.

По еден час возење стасавме во Битола, градот на конзулите, како обично битолчани милуваат да кажат, а потоа преку селото Кравари брзо стасавме во Меџитлија на граничниот премин со Елада (Грција). Нашата цел на патувањето беше да ги посетиме селата Зелениче, родното место на Стив Пљакас и Желево, родното место на Лили Пљакас, а со тоа и градовите во егејска Македонија Лерин и Костур.

Инаку, патувањата за Егејска Македонија, во исто време претставуваат и

предизвик и возбуда и задоволство и разочарување за посетителите на оваа несреќна и напатена македонска земја. Тоа веднаш се почувствува на граничниот премин. Брзо и без проблеми како што е вообичаено во светот го поминавме преминот на Меџитлија.

Меѓутоа, проблемите се јавија со грчките службеници. Имено, службеното лице ми зборуваше на грчки, а јас на англиски го замолив да зборуваме на светскиот јазик за комуницирање. Тогаш тој ми се обрати на македонски и ми рече: „Дека одиш“. Јас на брзина одговорив на македонски дека патуваме за Лерин и Костур.

Бидејќи не сум кажал дека патуваме за Флорина и Касторија, службеникот ми ги грабна документите и ми нареди да го отворам багажникот на ципот. Притоа, почна насекаде да буричка во ципот, каде имав неколку книги на македонски и монографијата за бизнисменот Ѓорѓија Џорџ Атанасоски, завиткана во бела хартија, а која ја носевме како поклон на еден наш пријател од САД кој престојуваше во Лерин.



Службеното лице ја скина опаковката на книгата и кога го виде сонцето од Кутлеш на корицата на монографијата, почна возбудено да ја прелистува. Непријатна гранична церемонија траеше повеќе од половина час. Се собраа повеќе службени лица, гледаа, разговараа, размислуваа, се договараа, за на крајот да се смилуваа и да ни дозволат влез во Грција.

Го напуштивме граничниот премин и се упативме кон Лерин. Влеговме во селото Ники, односно Негочани и патувањето го продолживме кон Лерин, по патот кој минува низ Пелагонија, низ нејзиниот југозападен дел. А, таму поради познатите миграциски процеси и иселувањето на Македонците, голем дел од плодните површини се останати како неми споменици на времето.

Таму се сместени селата Света Петка, Клабучиште, Долно и Горно Клештино, Кладораби, Кабасница, Буф и др. Овие села се познати по тоа што од нив голем број Македонци започнале да заминуваат на печалба во прекуокеанските земји уште пред Првата светска војна, а особено тоа било изразено по Граѓанската војна. Таму, во новиот свет, далеку од својата родна земја, за среќа Македонците ја почувствуваа слободата, правдината и ги уживаат човековите права и слободи.

Поминавме поголем број македонски села и стасавме во Лерин, или како Грците го прекрстија Флорина, кој е главен град на Леринскиот округ. Тој е сместен на крајот од

Пелагонија во Леринското Поле, каде со железничка пруга е поврзан со Битола и Солун. Лерин е на слична надморска височина како Битола на помалку од 700 метри. Лерин е град во Егејска Македонија што е сместен меѓу шумовитите планински врвови на планината Бигла. Тој е трговски и административен центар на Леринската околија. Лерин е еснафски град. Тоа се гледа по бројните дуќани кои се душата на градот. Тоа е поднебје во кое земјата е ровка, а околните богати шуми се користат за потребите на индустријата и во домаќинствата.

Во Лерин живеат дваесетина илјади жители, од кои се смета дека значаен број е македонско население, а другите се православни Турци (Просвиѓи) и други православни народи од Кавкас и други места (Маџири). Притоа, треба да се нагласи дека националната свест кај Македонците во Лерин и во цела Егејска Македонија е силна, а битката се води дома и пред меѓународните организации на Европа и Обединетите нации.

Формирањето на партијата на Македонците „Виножито“ е голем чекор напред и постоење на едно јадро, чии членови лавовски се борат, а партијата исклучително многу значи за зачувувањето на идентитетот и борбата за човекова правда и вистина. Затоа, Македонците во Егејска Македонија отвориле широки полиња на одржување на нивниот јазик, оро, песна, сметајќи дека меѓу народите треба да има натпревар во културата, за која непостојат граници.

Така, во последно време во егејскиот дел на Македонија продолжуваат уште повеличествено да се слават духовните и националните празници по македонските села и градови. Се прават свадби и венчавки со две рала тапани и многу сватови и стари обичаи кои се пренесуваат од генерација на генерација.

Само како пример ќе ја споменеме прославата (по стариот календар) на Илинден во селото Овчарани. Во ова македонско село во кое градоначалникот е Македонец се собираат и се веселат илјадници Македонци кои стануваат препознатливи по најголемото оро кое тие го вијат.

Во Нерет, во Воден во Сobotско и на други места, исто така, народот се собира на свои слави. На овие свечености се собираат Македонците од Егејот, од Република Македонија и оние раселени по целиот свет, кои доаѓаат особено во летниот период да ги посетат дедовските корени и нивните вечни почивалишта. Тие сите се за развој на културата меѓу народите без граници.

Исто така, Македонците го имаат Домот на културата во Лерин кој уште опстојува со многу пречки и подметнувања од властите. Таму постои и Редакцијата на весникот „Зора“. Македонците имаат свои ресторани и хотели каде ечи македонска музика.

За жал, во „демократска“ Елада на Македонците сè уште и во XXI век на пописите не им се дава право да можат да се изјаснуваат тоа што се во Егејска Македонија. Според многу податоци од Егејска Македонија има повеќе од еден милион население, а сега во тој јужен дел на Македонија една половина се Македонци.

Грчката власт не го признава нивното постоење. Многу експерти од светот дошле и самите на лице место се увериле дека Македонците се во огромен број, со свој јазик, традиции, култура, религија, обичаи и, воопшто, со посебни национални обележја, поразлични од грчките, од туркменските.



Остатоци од Самуиловата црквата „Св. Ахил“ во Долна Преспа

Името на Лерин веројатно потекнува од зборот зелено, што се однесува на климата и вегетацијата на областа. Како град и област со доминантно македонско население, Лерин во историјата дал голем број македонски борци, револуционери и херои. Само во времето на Отоманската Империја, во Лерин и Леринско крстосувале повеќе македонски чети кои биле организирани и се бореле за слобода на правата на сите народи.

Врз основа на леринскиот говор во 1925 година грчката влада под притисок на Лигата на народите ќе го изработи Букварот (Абецедарот) за учениците Македонци, кој по запалувањето на возот со кој, и покрај антимакедонските фашистички екстремистички побуни бил транспортиран. Тој Буквар е повторно издаден и промовиран во Солун и Атина во 2006 година.

Како град и област со доминантно македонско население, Лерин во историјата дал голем број на македонски борци, револуционери и херои. Во времето на Отоманската империја, во Лерин и Леринско крстосувале повеќе македонски чети кои биле организирани од познатиот револуционер поп Коста од леринското село Буф. Врз основа на леринскиот говор во 1925 година грчката влада под притисок на лигата на народите ќе го изработи Букварот (Абецедарот) за учениците Македонци, кој по запалувањето на возот со кој бил транспортиран беше повторно издаден и промовиран во Солун и Атина во 2006 година.

Лерин и леринско ќе дадат и голем број на партизани и борци во ДАГ за време на втората светска војна (1941 - 1945) и граѓанската војна во Грција (1945 - 1949), за што македонското население ќе доживее невиден терор, убиства, мачења и протерувања од своите огништа од страна на грчките власти. Најкрвав настан ќе биде убиството со обезглавување на повеќе млади Македонци и Македонки, од страна на грчките монархофашистички сили и англиските војници, среде бел ден во центарот на Лерин. Денес е актуелна состојбата со земјиштето на кое се наоѓа масовна гробница со тела на Македонци и Грци - борци на Демократската Армија на Грција кои загинале во битката за Лерин.



Пишува: СЛАВЕ КАТИН